

Oponentský posudek na diplomovou práci Bc. Evy Smolíkové

Make Them Pay You What They Would Pay A White Man: Intersekcionalní feministická analýza knihy
The Seven Husbands of Evelyn Hugo

Zvolené téma diplomové práce Evy Smolíkové je pro kontext feministických literárních studií relevantní; intersekcionalní feministická analýza může vždy poskytnout nové interpretace literárních děl. Zde máme navíc co do činění s populárním dílem autorky Taylor Jenkins Reid *The Seven Husbands of Evelyn Hugo* (letos v létě vyšlo česky), které vzbudilo velký ohlas na sociálních sítích. Jedná se o román z dynamicky se rozvíjejícího (a komerční zájmy nakladatelství sledujícího) žánru young adult, tudíž cílová skupina čtenářstva se koncentruje právě v oblasti sociálních sítí, nikoliv nutně v okruhu etablovaných tištěných médií. Jelikož vlastní žánr young adult je výrazně diversifikovaný a některá díla jsou doslova „šita na míru“ konkrétním cílovým skupinám mládeže a mladších dospělých (queer, of color, hetero, fantasy, apod.), na něž výrazně socializačně působí (jak dokládá současný akademický výzkum žánru), je žádoucí, aby byla díla z této oblasti čtena též genderovou a feministickou optikou (tím spíše, že televizní zpracování knihy se právě chystá).

Diplomantka deklaruje, že zaměřuje svou pozornost primárně na ženské, částečně emancipované hlasy vypravěček románu – herečky Evelyn a zapisovatelky jejích memoárů, novinářky Monique. Smolíková uvádí, že stěžejní kategorií pro „čtení“ (primárně manželských) vztahů v díle je intersekcionalita, což velmi kvitují. Představení konceptu intersekcionality je v teoretické části práce sice zevrubné a odkazuje na vícero autorů a autorek, jež teorie intersekcionality rozpracovávali/y, avšak napojení konceptu na vlastní analýzu románu je potom velmi povrchní a nevýrazné, což je velká škoda. Jakkoliv považují volbu tématu a evidentní nadšení diplomantky pro zkoumané dílo za chvályhodné, jeho zpracování zůstalo románu mnohé dlužno, a to jak s ohledem na přehlednost argumentace, tak s ohledem na hloubku analýzy. Myslím, že diplomová práce nejvíce ztrácí na kvalitě tím, že se studentce nedaří kompetentně zvládnout dvě základní věci: 1) propojit teorii s analytickou/interpretační částí a 2) vystavět koherentní argumentační linii, která by se vyvarovala přílišné popisnosti. Práce je tak spíše deskriptivním převyprávěním románu, jehož struktura se navíc odvíjí podle organizace zdrojového textu podle jednotlivých Evelyniných manželů a nikoliv podle nějakých zvolených analytických kategorií (intersekcionalní čtení by se tu nabízelo, ale studentka od něj často upouští: například nevěnuje pozornost rase postavy Erniho Diaze, protože je v knize nevyjádřená, str. 42. Není ale i takové „nevyjádření“ interpretačně signifikantní?)

Dovolím si výše zmíněné nedostatky ilustrovat několika příklady, které jsou pro strukturu práce svou povahou reprezentativní: Teoretická část se čte jako jakýsi velmi obecný úvod k feminizmu na straně jedné a feministickým přístupům k literatuře na straně druhé. Studentka spíše nad sebe vrší některé teorie probírané v povinném kurzu Feministické literární teorie, avšak nevysvětluje, jak a proč je vhodné diskutované přístupy využívat při analýze zkoumaného románu. Inkluze všech těchto témat by byla jistě zdůvodnitelná, avšak nikde v diplomové práci není řečeno, jak souvisí například koncept problému beze jména s osudy Evelyn Hugo, kromě krátkého konstatování, že hrdinka se s tímto problémem nepotýkala, neboť po narození dítěte pokračovala v herecké kariéře. Podobné zjednodušení si nezaslouží ani zmínka o nutnosti žen „psát sama sebe“ z pera psychoanalytické feministky Cixous; fakt, že žena najde hlas tím, že si vybere autorku své biografie a odvypráví život tak, jak chce, aby byl pamatován - (nehledě na fakt, závěrečný plot twist osvětlující důvody, proč si Evelyn k sepsání memoárů vybrala právě průměrnou Monique, výrazně problematizuje to, že ji novinářka zpodobní právě tak, jak Evelyn chce) -, či se naučí v rámci patriarchálních norem využívat strategicky své femininity, nutně neimplikuje subverzivní, cixousovský apel na emancipaci mimo etablované normy a symbolický řád. Evelynino jednání může být čteno zcela opačně: jako stvrzení genderových stereotypů o nezdravé a ambiciózní femininitě s nestandardní sexuální identitou. V kontextu žánru young adult se nejedná o žádný exces či emancipační strategii vis-à-vis heteronormativitě, nýbrž – jak bych si skepticky dovolila argumentovat – pragmatický marketingový tah knižního průmyslu (či autorky, protože „sex sells“). Ostatně sama Eva Smolíková zmiňuje v teoretické části teze k tzv. nízké

kultuře dle Horkheimera a Adorna a komerční zájmy, kterými se řídí. Je škoda, že tyto koncepty neaplikuje také na diskutovaný román, respektive jeho žánrové zařazení a způsob marketingu.

Uvítala jsem pasáž věnovanou pozicionalitě. Myslím ale, že zpracování pozicionality by se nemělo omezovat jen na cestu ke studiu genderových studií a následný myšlenkový posun ve čtení románu, nýbrž primárně kriticky nahlédnout diplomantčiny epistemologické silné a slabé stránky a osobní hodnotové ustrojení, jež může mít dopad na to, jak bude zkoumaná novela interpretována. Nakolik je například způsob, jakým Evelyn nakládá se svými manželi nástrojem moci ve smyslu, že Evelyn sama jedná jako hegemonní muž? Lze toto ospravedlnit tím, že jejím nejlepším přítelem (a manželem) byl gay a její největší láskou Celie? Nenechala se studentka ve svých interpretacích příliš unést tzv. interpelací, jíž ji text „manipuluje“ k přijetí autorského (?) hlediska?

Další problematický aspekt spatřuji v tom, že se autorka na několika místech snaží „ověřit“ relevantnost či pravdivost děje knihy tím, že jej zaprvé konfrontuje s reálnými historickými událostmi (tak jak jsou pojednány v odborných knihách; např. reálie čtvrti Hell's Kitchen či případ Stonewall). Nabízí se zde otázka, zda autorka nesměšuje literární reprezentaci s realitou (která je – nutno poznamenat – také reprezentací, byť pocházející z pramenů, jež nejsou přiznaně fiktivní). Stejně tak místy v textu směšuje vypravěčské hlasy s autorkou. V tomto ohledu bych tedy studentku ráda vyzvala, aby během obhajoby vysvětlila pojem reprezentace a vztáhla jej kritičtěji k tématu své práce.

Práce je po jazykové stránce mírně neohrabaná, nečte se jako standardní akademický text a obsahuje chyby v psaní velkých a malých písmen u zeměpisných přídavných jmen. Text diplomové práce by tudíž zasloužil stylisticky učesat. Odkazování v práci považuji za podprůměrné, hojnější odkazování by zlepšilo vyznění argumentů, stejně tak by pomohlo, kdy studentka častěji podpořila své interpretace propojením s teorií. Problematické jsou některé pasáže, kde způsob odkazování vytváří mylné představy o díle, na které je odkazováno. Příkladem budiž strana 43, kde je diskutováno Evelynino rozhodnutí mít sex s manželem Donem až po svatbě, načež je pasáž úzce propojena s citací z díla Iva Možného. Pasáž tak sugeruje, že se sám Možný vyjadřuje ke zkoumanému románu. Podobně je tomu na str. 13, kdy autorka hovoří o charakteristice hegemonní maskulinity dle Kimmela, ale odkazuje na Mendozu.

U obhajoby navrhuji diskutovat to, co nebylo v práci dostatečně zodpovězeno: 1) Jaké možnosti interpretace díla umožňuje využití intersekcionality? Jaký obraz hlavní hrdinky potom kniha čtená intersekcionalně a feministicky vykresluje? Co nám intersekcionalní perspektiva umožňuje o knize říci nového/jiné, než neintersekcionalní čtení? 2) Studentka hovoří v textu o sexuální orientaci, nikoliv sexuální identitě. Jak by zdůvodnila tuto terminologickou volbu pro účely analýzy románu? 3) Opakovaně jsou v textu debatované kategorie lesbismu a bisexuality. Zde autorka odkazuje na Weisse, Zvěřinu a Janáčkovou coby kritiky bisexuality. Proč volila právě tento autorský tým, když existují i afirmativní přístupy k bisexualitě? A dále, jsou tyto kategorie nosné pro účely analýzy Evelynina jednání, nebo je naopak omezují? Děkuji za zodpovězení dotazů.

Celkově práce splňuje požadavky na udělení titulu Mgr., ale bohužel nevytěžuje analytický potenciál, který podle mého názoru román skýtá. Diplomová práce je prací toliko deskriptivní, byť deklaruje analytický vhlad. Je zřejmé, že autorka práci věnovala nemálo času a je dílem spisovatelky zaujatá, což oceňuji. Zároveň si jsem vědoma, že navrhuji známku, která je výrazně horší, než dosavadní studijní výkon, který Eva Smolíková v průběhu studia podávala. Upřímně mě to mrzí, žel myslím, že analýza je v diplomové práci jednoduše nezdařilá a možná právě nedostatek kritického odstupu od díla studentce vlastní psaní zkomplikoval. **Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji známku dobře.**

V Praze 8.9. 2023

Mgr. et Mgr. Tereza Jiroutová Kynčlová, Ph.D.